

SECRETARIUS.

1. Nomen *Secretarii* tribuitur variis variarum conditionum personis. Sic prætermittis Secretariis Principum ac Tribunalium dicuntur etiam Secretarii scribæ consiliariorum aut aliorum insignioris conditionis Officialium; & horum officium est causarum in iudicio discutiendarum aut discussarum summarium conficere.

2. Episcopi quoque quosdam suorum Officialium Secretarios vocant, qui vel Clerici sunt vel laici; hæc ex officio incumbit acta publica jurisdictionem episcopalem concernentia conficere, expedire, & sigillo Episcopi munitis subscribere. De his posterioribus hic solum agetur, ac discutietur, quale salarium ipsis conformiter ad Concilium Tridentinum persolvi debeat, aut vi consuetudinis.

CASUS I. Dominicus Secretarius cujusdam Episcopi valde magnum exigit pretium ac salarium pro expeditione provisionum Beneficialium, litterarum dimissionalium & aliarum ejusmodi, sicut etiam pro jure sigilli episcopalis, quod sibi locatum tenet. Peccatne? Num peccat Episcopus quoque id sciens, injustarumque Secretarii exactioem se reum facit?

3. Ambo coram Deo sunt valde culpabiles. Concilium Tridentinum Sess. 21. c. 1. de reform. prohibet quidquam accipere pro ejusmodi expeditionibus, etiam si sponte oblatum. In iis tamen locis, in quibus non viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi, Notariis, quibus nullum salarium est constitutum, decimam duntaxat aurei partem Concilium permittit pro officio exercendo, ita tamen, ut ex Notarii commodis nec directe nec indirecte Episcopis aliquod emolumentum proveniat. Patet igitur, non solum exactioem Dominici esse condemnandas, sed & interessatam conniventiam Episcopi. *Pontas.*

NOTA. Decima pars aurei tempore Concilii Tridentini valore suo extrinseco ferme idem valuit, quod nunc valet dimidium aurei. Id patet ex foundationibus missarum & ex pretio mercium. Ino sæculo decimo quinto decima pars aurei idem valuit, quod nunc valet integer aureus.

CASUS II. Cuidam Episcopo particulare provenit emolumentum a suo Secretario, ac sigilli impressione. An juste?

3. Epi-

3. Episcopus nec a suo Secretario nec ab impressione sigilli quidquam emolumentum licite percipere potest: Secretarius Episcopi modicum quidquam accipere potest ob laborem, quam in scribendis litteris, ac imprimendo sigillo habet. Interim tamen Episcopo non licet elocare officium Secretarii, aut ipsius salarium; quod utique moderatum esse decet. *De Lamst.*

CASUS III. Secretarius cujusdam Episcopi plus exigit pro *Visa* & aliarum litterarum expeditione, quam per Concilium Tridentinum licet. Justene?

3. Absque Simonia non potest plus exigere quam dictum Concilium permittit. Episcopus suo Secretario salarium ex propriis suis redditibus persolvere debet, si jura secretariatus non sufficiant ad sustentationem Secretarii. *Fromageau.*

CASUS IV. Si vero Secretarius Episcopi plus exigat, aut accipiat, quam Concilium Tridentinum permittit, quia talis consuetudo in tota viget diocesi? An ob hanc rationem securus est in conscientia?

3. Hæc ratio illum non constituit securum in conscientia; imo ipsi deneganda est a confessario absolutio, si admonitus talem consuetudinem sequi cogitet deinceps quoque. *Fromageau.*

SECRETUM.

Nomine *Secreti* hic venit id, quod regulariter loquendo celari, ac occultum servari debet, quin vel ulli hominum ejusdem notitia communicetur. Obligatio servandi secretum est juris naturalis: hinc inviolabiliter id servandum est, ut docet S. Thomas. Nihilominus dantur duo casus, in quibus exceptioni locus. 1. Quando quis scit sub ratione secreti, a quopiam crimen agitari contra Principem, aut bonum publicum, aut etiam ad totalem perniciem cujusdam hominis privati. 2. Dum agitur de impedimento dirimente matrimonii, cujus quis habet notitiam per solam viam secreti. Confessio autem Sacramentalis nullam omnino admittit exceptionem; nec ullus reperitur casus, quo unquam liceat revelare secretum confessionis.

CASUS I. Geminus scit, a Mœvio crimen aliquod secreto fuisse perpetratum, ex quo tamen nec bonum publicum, nec privati cujusdam quidpiam patitur. Ipsi Superior vel iudex rem subodoratus, sed tamen dubius adhuc, potestne

G c 3

in

in conscientia extra juris ordinem, ommissisque consuetis formalitatibus illi præcipere secreti revelationem? & teneturne Geminus mandatis obtemperare?

3. Superior iste aut iudex nequit sine peccato præcipere revelationem delicti; nec si id præciperet, Geminus teneretur obedire. Ita docet S. Thomas in 4. dist. 19. q. 2. art. 3. q. 1. ad 5. Addit tamen S. Doctor, quod, si iudex præciperet in iudicio servato ordine juris, subditus teneretur obedire & manifestare veritatem; quia publicans peccatum occultum vitat majus malum, scilicet disciplinæ juris enervationem.

NOTA. Etiam extrajudicialiter subditus tenetur pandere secretum, si crimen sit adeo tenax & habitatum aut contagiosum, ut raro habeat constantem emendationem, ac proin relinquat periculum probabile boni publici vel animarum.

CASUS II. Corfinianus cælebs ætatis 35. annorum, opulentissimus, nulloque oneratus debito passivo, tribus jam annis turpiter aburebatur Leodegunda ancilla sua, ex eaque prolem susceperat, quin fragitiosa vitæ licentia publice innotuerit, licet multi sinistra suspicarentur. Nonnullis abhinc annis Leodegunda ab eo recessit, & satis opulentum contraxit matrimonium cum Claudio, usque nunc eorum, quæ contigerant, ignaro, eique per sex annos plures peperit liberos. Corfinianus morti proximus deposuit in manus parochi sui crumenam obsignatam, ac continentem 40. aureos, quorum quisque 15. florenos valebat; idque in præsentia Petri, Joannis, & Jacobi amicorum suorum, quos secreti fide obligavit, quam ii sponderunt etiam: dein rogavit parochum, ut de hac pecuniæ summa disponderet juxta intentionem suam in confessione declaratam. Defuncto Corfiniano hæredes hanc crumenam duobus ante mortem diebus conspicati, & non ignari, multos ejusmodi aureos ibi esse repositos, undique disquirebant; nec crumena autem, nec aureis reperiis suspicioni involvebant Guillelmum, bonum defuncti amicum, & ultimis morbi diebus ad illum sæpius invisentem, eumque de commisso pecuniæ furto insimulabant; obtinuerunt etiam, & publicari fecerunt monitorium; duo quoque falsi testes deposuerunt contra Guillelmum, ita, ut hic in periculo vereretur condemnationis, ac amissionis bonorum, honoris, ac reputationis. Ex altera parte spargitur rumor inter plures loci incolas, hanc summam Leodegundæ fuisse destinatam, illique a parochio traditam: cujus rei certitudo tamen haberi non potuit; quia Petrus, Joannes, & Jacobus

bus huic traditioni non interfuerunt, & parochus interea e vita discessit, nulla facta hujus traditionis declaratione. Hinc quaeritur, an Petrus, Joannes, & Jacobus crumenæ depositæ testes teneantur in conscientia servare promissam Corfiniano fidem, quantumcumque etiam damnum possit accedere Guillelmo? An tenentur declarare veritatem cum periculo, ne damnum recidat in Leodegundam, de qua fortis jam est suspicio acceptæ 40. aureorum summæ, si que ipsa publice, & maxime apud maritum suum diffametur, ac utraque pars injuste condemnatur ad restitutionem? Aut denique pars tenentur fateri rem, non obstante dispendio, quod hæredibus Corfiniani, qui possent actionem instituire ad repetendam crumenam & quadraginta aureos, vel ad declarandum usum illorum a parochio factum, & ad dicendum, an sciant, depositum a parochio fuisse traditum Leodegundæ, infamiam incursum ob malam famam de præterita suæ vitæ libidine circumvolantem?

3. Petrus, Joannes, & Jacobus non possunt in hoc casu servare promissum Corfiniano secretum, quin Guillelmus injuste patiatur ingens detrimentum in bonis fortunæ & famæ. Hinc ipsorum silentium foret peccaminosum, & graviter delinquerent contra justitiam & charitatem, expositum relinquendo tantis innocentem calumniis, cujus famam suo plene salvare possunt testimonio, declarando, crumenam & aurum inclusum a Corfiniano in manus parochi fuisse depositum cum mandato de illo disponendi juxta intentionem in confessione indicatam. Quantum ad id, quod spectat Leodegundam, dicendum ipsis, se nihil habere addendum suæ declarationi in favorem Guillelmi factæ, nisi quod semper parochum habuerint pro viro honesto ac optimo; hinc sibi plene persuasum esse, eum suo non defuisse officio in exequenda Corfiniani voluntate. Si iudex ulterius interroget illos super eo, quod innotuit ex sparso rumore, Corfinianum nimirum hos aureos apud parochum deposuisse, Leodegundæ numerandos; respondendum ipsis, quod hanc pecuniam eadem numerari non viderint; quod parochus non dixerit, quem in finem pecunia expendenda, & cum tanquam defuncti confessarius hoc depositum receperit, etiam id dicere nec debuerit, nec potuerit; rumorem autem levi negotio malitiose ac temerarie contra Leodegundam spargi potuisse; & sic hi tres testes & suæ satisficient conscientiam, nec ullam Leodegundæ inferent injuriam. Denique nihil sinistri timendum hæredibus defuncti parochi; satisficient enim respondendo, se nullam rei quæsitæ habere notitiam, atque si parochus

chus recepit a defuncto Corfiniano depositum, se existimare, quod, cum sit res confessionis, non defuerit suæ obligationi illius intentionem exequendi; hujus autem probationem sibi non incumbere. *Pontas.*

CASUS III. Edmundus sub fide secreti cognovit, a Diodoro ignem horreo sui vicini fore injiciendum. Teneturne promissum servare secretum? vel potestne absque peccato indicare is, qui hoc incendium possunt impedire?

g. Tenetur in casu proposito revelare secretum, quod tendit ad ruinam proximi. *Pontas.*

CASUS IV. Gentianus juratus Gabrielis inimicus cum primo Martii exteram petere regionem statuisset, dixit sub secreto ad Paulum amicum suum, se noctu ante abitum Gabrielis fore ablaturum summam ducentorum duplionum aureorum, quod in cubiculo Gabrielis asservari novisset. Potestne Paulus monere Gabrielem de furto committendo, ac nominare furem?

g. Potest, imo debet Gabrielem monere de damno inferendo; sed nequit sine gravi peccato nominare furem: sufficit enim ad præcavendum furtum, scire, illud fore committendum; quin opus sit scire authorem furti, cujus famæ, quamdiu potest, debet consuli. *Pontas.*

CASUS V. Paschalis Renato declaravit, sub fide secreti, a se perendie seditionem in plebe civitatis esse excitandam contra ministros & commissarios regionum tributorum exactio- ni præpositos; cumque propositum suum executioni dedisset, carceri mancipatus fuit. In iudicio contra ipsum processu plures in iudicium vocati sunt, ut de veritate facti testarentur, inter quos erat etiam Renato. Teneturne hic in conscientia manifestare judici, quod ex Renato perceperat sub promissa servandi secreti fide?

g. Tenetur in conscientia id declarare judici juridice interroganti: hujusmodi enim crimen non solum damnosissimum est multis personis privatis, sed etiam Publico, & injuriosum auctoritati Principis. *S. Thomas 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. Pontas.*

CASUS VI. Mutius offert se ad manifestandum Cæsario secretum summi momenti, ea tamen conditione, ut illud servet, ac si in confessione cognovisset. Cæsario fidem suam promittenti declarat secretum Mutius. Teneturne Cæsarius eadem fidelitate illud servare, ac si per solam confessionem illud comperisset?

g. Non

g. Non de facili recipiendum est aliquod secretum sub hac conditione. Cæsarius tamen tenetur illud servare eadem fidelitate, exceptis casibus supra memoratis, in quibus hujusmodi secretum revelari potest. *S. Thomas in 4. dist. 21. q. 3. art. 2. quæst. 2. ad 2. Pontas.*

CASUS VII. Vincentius Canonicus cujusdam ecclesiæ cathedralis præfens in Capitulo, ubi agebatur de electione Decani, atque videns, nonnullos Canonicorum cum magno contemptu loqui de aliquo ad hanc dignitatem proposito, huic, utpote amico suo, totam rei seriem declaravit. Violavitne secretum capitulare?

g. Hæc revelatio Vincentium perjurii reum constituit: quilibet enim Canonicus præstat juramentum servandi secretum de omnibus in Capitulo pertractatis, ubi plena cuilibet libertas loquendi sub bona fide servandi secreti. *Pontas.*

CASUS VIII. Basilus magni momenti secretum commisit Melchiori ordinis cujusdam reformati Religioso, cui Superior regularis secreti revelationem præcepit. Peccatne Melchior non obediendo?

g. *S. Thomas quodlib. 1. art. 15. C.* resolvit hanc quæstionem duplex distinguendo secretum: primum est, quod vergit in præjudicium proximi, & absque peccato celari non potest: alterum, quod celari potest sine peccato; & quantum ad hoc, cum Religiosus in rigore loquendo non teneatur obedire Superiori suo nisi in his, quæ directe aut saltem indirecte regulam sui ordinis concernunt, tale secretum Religiosus nullo modo Superiori præcipienti manifestare debet: violaret enim absque ulla ratione fidelitatem, quam se servaturum promiserat. *Pontas.*

CASUS IX. Hieronymus cujusdam Seminarii janitor, qui omnes litteras ad degentes ibi alumnos datas recipit, nonnullas ex mera curiositate infringit, & perlectas tam accurate denuo obli- gnat, ut nullum fracti sigilli vestigium deprehendi possit. Peccatne contra fidem secreti?

g. Litteræ eum in finem muniuntur sigillo, ut illarum tenor occultetur aliis. Hinc Glossa in Decretalem quamdam Innocentii III. eos, qui litteras infringunt, poenæ falsariorum subicit; & juxta *D. Thomam 2. 2. q. 59. art. 4. C. Facere injustum in genere suo est peccatum mortale.* Cum Itaque Hieronymus committat injustitiam non solum adversus scribentem, sed etiam adversus illum, ad quem scribitur, peccat mortaliter. Nihilominus hæc responsio locum non habet intuitu Superiorum in pluribus communitatibus, ubi consuetudo viget, ut Superior

rior aperiat litteras ad suos subditos scriptas. Imo etiam homo privatus potest quandoque alterius aperire litteras, ex consensu nimirum expresso aut iuste præsumpto ejus, qui scribit, aut illius, ad quem scribitur. *Pontas*

CASUS X. Petro creditum est aliquod secretum, quod vergit in præjudicium salutis, reputationis aut bonorum Antonii. Teneturne illud servare?

ꝑ. Non tenetur. *De Lamet.*

CASUS XI. Adolescens quidam in Seminario ab alio una & altera vice fuit sollicitatus ad turpia, qui tamen tentationi semper resistit. Paulo post sollicitans adolescenti illi indicaverat, se perversionis suæ poenitentia ductum esse, eumque rogat, ne quid Superiori palam faceret. Hic nihilominus rem narrat suo confessorio, a quo fuit obligatus, ut seductorem deferat ad Superiorem; ad quod tamen adduci non potuit. Teneturne in conscientia seductorem indicare Superiori?

ꝑ. Videtur, eum teneri; quia fraterna correctio censori non debet in his circumstantiis sufficiens, ratione sequelarum, quæ oriri possent introitu sollicitantis ad malum. Nihilominus, antequam res deferatur ad Superiorem, monendus foret sollicitans, ut a communitate recedat. *Fromageau.*

Vide *Correctio fraterna. Impedimentis matrimonii in genere, Caf. 8. Monitorium. Sigillum Sacramentale.*

SEPULTURA.

1. *Sepultura* quatuor diversas habet significaciones. 1. Indicat locum sepulture. 2. Significat tumulum, seu monumentum super sepultum erectum. 3. Jus sepulture in certa quadam ecclesia denotat. 4. Significat officium seu ministerium, quod fidelibus exhibetur eorum corpora in sepulchrum inferendo. Sepultura omni tempore etiam apud paganos magni habita est; antiqui Patriarchæ, eximique Sancti corporibus suis ipsimet sollicitè de sepultura prospexerunt, eaque privari semper summi opprobrii instar fuit habitum: & hinc Ecclesia sepulturam denegat iis, qui excommunicati, aut nominatim interdicti obierunt, & loca sacra, in quibus talis inhumatus fuerit, consecratione sua excidant, ac profana reputentur & polluta.

2. Pa-

2. Parochi possunt absque simonice labe quidquam exigere pro sepeliendis corporibus defunctorum in subsidium suæ sustentationis: sordidæ tamen exactiones semper fuerunt prohibitæ, ut sapientes simoniam. Quisquis testamentum conficere potest, potest etiam eligere locum sepulture, & si in testamento de hoc nil ordinavit, debet sepeliri in parochia loci, ubi mortuus est. Juxta antiquos Canones nemo sepeliendus est in ecclesia, sed solum in porticu ecclesie, in propylæo, vel in cœmeterio: verum hæc prohibitio non fuit generaliter observata.

CASUS I. Landericus jam per aliquot annos ob suas blasphemias, concubinatum, & consuetudinem se inebriandi publice notus subitanea obiit morte in actuali ebrietate absque ullo poenitentiae signo edito. Potestne parochus Landericum sepelire more aliorum Christianorum pie defunctorum?

ꝑ. Propria ac privata autoritate non potest Landerico denegari sepultura ecclesiastica, sed debet propterea consulti a parocho Episcopus, & ipsius observari mandatum. Si vero responsum Episcopi tam mature obtineri non possit, inhumandum est defuncti cadaver adhibitis consuetis ceremoniis. In Gallia nullus pro publico peccatore habetur nisi talis declaratus fuerit per sententiam in eum latam. *Pontas.*

CASUS II. Turibium in quodam viculo ad parochiam S. Galli spectante, & ab ecclesia parochiali integro milliari distante mortuum vicarius parochi inhumavit in loco autoritate Episcopi non benedicto, in quo tamen jam plures alii dicti viculi incolæ sepulti fuerunt ob nimiam distantiam ab ecclesia, & viam, præsertim tempore hyemis, propemodum inexplicabilem. An id absque peccato fieri potuit?

ꝑ. Quamvis per leges Romanas locus evaserit sacer per ipsam sepulturam hominis; id tamen non obtinet de jure canonico, nec reputatur locus sacer, nisi sit benedictus & autoritate Episcopi destinatus ad Christianam sepulturam. *Locus, si pontificali autoritate est sepulture destinatus, religiosus est, inquit Sylvester v. Sepultura. etiamsi nullus sit ibi sepultus . . . Si vero non est sic deputatus, secundum Canones non est religiosus, etiamsi sit ibi aliquis sepultus.* Unde facile eruitur, & vicarium graviter peccasse & parochum sepelitionem fidelium permittentem in loco non benedicto contra prohibitionem ac universalem consuetudinem Ecclesie. *Pontas.*

NOTA. Procuranda proin est benedictio cœmeterii, quam Episcopus, si personaliter sine magnis sumptibus accedere non possit, tenetur pro ecclesiis pauperibus simplici sacerdoti committere.

CA-

CASUS III. Petronius parochus jus, quod habet sepeliendi corpora defunctorum suorum parochianorum in coemeterio vicinæ parochiæ, vendidit ejusdem parochi pro 60. florenis cum consensu curatorum ecclesiæ. An ista venditio licita est?

ꝛ. Cum jus Petronii sit pure spirituale ac ecclesiasticum, vendendo hoc jus valde graviter peccavit; utpote vendendo quidquam ad ecclesiam & non ad ipsam pertinens. Neque parochus ille licite potuit dictum jus emere. *Pontas.*

CASUS IV. Simerius Religiosus bis ex monasterio suo aufugit, diffamatorumque contra Ordinem libellum scripsit. Comprehensus autem justis apostatarum pœnis subjectus est. Nunquam tamen adduci potuit, ut retractaret, ac pœnitens malitiam suam agnosceret, ita ut paschali etiam tempore SS. Sacramentis privari mallet. Etsi sic constituto in periculosa ægitudine concedenda extrema unctio, & post mortem ecclesiastica sepultura?

ꝛ. Dicit Religioso non solum Sacramenta deneganda sunt, sed etiam post obitum sepultura ecclesiastica. *Fromageau.*

CASUS V. Colonella obstetrix infantem ex utero materno pedem emittentem baptizavit in hoc pede sub conditione; quia dubitabat, an viveret infans, qui demum in lucem editus nullum prorsus vitæ signum dedit. Desertur absente parochi ad capellanum pro sepultura; hic autem recusat eum sepelire in loco sacro. Num bene?

ꝛ. Infans iste sepeliendus est in loco sacro: in dubio enim de valore baptismi præsumptio fiat in favorem infantis. C. B.

CASUS VI. Cotinus presbyter brevi ante mortem petiit, ut sepeliatur indutus habitu confraternitatis, cujus membrum erat. An prudenter?

ꝛ. Voluntas Cotini nequaquam est adimplenda: Rituale enim Romanum expresse jubet, ut presbyteri ac clerici sepeliantur in habitu eorum Ordini conveniente. C. B.

CASUS VII. Chrysanthus homo opulentissimus simul ac humillimus ante mortem jussit, ut corpus suum absque omni funebri pompa ad tumulum deferatur. Parochus autem ultimæ huic dispositioni sese opposuit. Num juste?

ꝛ. Si per pompam funebrem intelligatur funebri conditus ad sepulchrum in depositione Nobilium aut aliarum sublimioris conditionis personarum non nunquam fieri solitus cum

cum multis impensis animæ defuncti nil profuturis, male se opponit parochus; & laudanda est Chrysanthi dispositio. Si vero pompæ funebri nomine veniant pii ac religiosi ritus ad exemplum Apostolorum ac sanctorum Patrum ab Ecclesia in sepeliendis fidelium defunctorum corporibus instituti, parochus jure se opponit: Rituale enim Romanum Tit. *De exequiis*, præferibit; ut parochi sacras ceremonias ac ritus, quibus Ecclesia in exequiis defunctorum uti solet, exacte observent. C. B.

SERVITUS.

1. Hæc vox *Servitus* in triplici sensu accipitur. 1. Sumitur pro servitio famuli, quod præstare tenetur domino suo, 2. Pro mancipatu seu subjectione necessaria ac coacta. 3. Pro onere annexo alicui fundo, prædio &c. in favorem cujusdam, qui non habet fundi aut prædii dominium, ut est jus itineris, luminis, aquæductus, aquam hauriendi ex puteo vicino. Et de hoc genere servitutis hic agitur.

2. Est autem hæc servitus vel *activa* vel *passiva*. Prior est jus, quo res immediate habet aliam rem sibi obnoxiam. Jurisconsulti alias duas servitutis istius species distinguunt, *urbanam* scilicet & *rusticam*. Juxta Polmanum servitus urbana est jus, quo prædium urbanum habet aliud sibi obnoxium: tale jus est v. g. quod habet proprietarius domus deducendi aquas ex suo testo in fundum vicini sui, vel trabem aut ligna domus ædificandæ stabiliendi supra murum domus contiguæ &c. Servitus rustica est jus, quo prædium rusticum habet aliud obnoxium.

3. Jus servitutis, cum sit odiosum, semper fundari debet in aliquo titulo.

CASUS I. Dionysius Toparcha habet jus agendi curram per fundum Petri; sed cum vix vix non penitus essent destructæ, Petrum ad reparationem earum compellere nititur, qui tamen id perficere recusat. Quisnam horum tenetur reparare viam?

ꝛ. Si Petrus non ipso servitutis titulo viam reparare tenetur, reparatio incumbit Dionysio, nisi jam sit in possessione juris obligandi Petrum ad reparationem. In omnibus servitutibus, habetur leg. *Et si forte*. 6. §. 2. ff. L. 8. T. 5. *refectio ad eum pertinet, qui sibi servitutem adserit; non ad eum, cujus res servit.* *Pontas.*